Päivi Puonti

15.3.2021

Lausunto Valtioneuvoston selvityksestä: Komission tiedonanto toimenpiteistä järjestämättömien lainojen vähentämiseksi EU:ssa

Eduskunnan talousvaliokunnalle aiheesta E 10/2021 vp

Osana covid-19-pandemian aikaisia elvytystoimia EU-maat ovat tukeneet omien maidensa pankkeja takamaalla niiden myöntämiä lainoja. Pandemian aikaisista rajoituksista ovat Euroopassa kärsineet erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset, joiden pääasiallinen rahoitus on pankkirahoitusta. Siksi talouden taantuman pitkittyminen on riski varsinkin paikallisesti toimiville, pääasiassa pk-sektoria rahoittaville pankeille.

Valtiovarainministeriö viittaa EBA:n tietoihin, joiden mukaan tammi-syyskuussa 2020 Euroopassa myönnetyistä lainosta 70 prosentilla oli valtion takaus. Pankkien lainanantoa ovat taanneet eniten Ranska, Espanja ja Italia. Nämä maat kuuluvat euroalueen velkaantuneimpiin valtioihin. Viimeisimpien tietojen mukaan juuri ko. maiden taloudet supistuivat Euroopassa voimakkaimmin viime vuonna. Kun euroalueen taloudet supistuivat v. 2020 keskimäärin 6,8 %, Espanjan talous supistui 11 %, Italian 8,8 % ja Ranskan 8,3 %.

Pankkien myöntämien lainojen valtiontakauksiin liittyy koko euroalueen näkökulmasta kolme merkittävää ongelmaa.

1. Riskinä on, että tukitoimien päättyessä pankkien järjestämättömien luottojen määrä kasvaa, johtaen rahoitussektorin vakausongelmiin ja talouden elpymisen pysähtymiseen rahoituksen puutteen vuoksi.
2. Valtiontakaukset pankkien luotonannolle vahvistavat pankkien ja valtioiden kohtalonyhteyttä, jota pankkiunionin perustamisella on yritetty purkaa.
3. Takaukset ovat valtion ehdollisia vastuita, joiden laukeaminen heikossa taloustilanteessa pahentaisi jo valmiiksi velkaantuneiden maiden tilannetta.

Komissio esittää tiedonannossaan toimia, joilla vähennetään järjestämättömien lainojen määrää pankkien taseissa eli vahvistetaan pankkien taseita, ja siten ratkaistaan näistä ensimmäinen ongelma.

Valtioneuvoston selvityksessä esitetty Suomen kanta korostaa asianomaisen pankin – ja implisiittisesti asianomaisen jäsenvaltion – vastuuta järjestämättömien lainojen hoitamisesta. Valtiovarainministeriön esittämiä kantoja voidaan pitää perusteltuina ja kannatettavina.

Ongelmien 2 ja 3 ratkaiseminen ei kuitenkaan kuulu ehdotuksen piiriin, ja ne jäävät ratkaisematta.

Komission esityksen taustalla on huoli siitä, että pankkien myöntämien lainanhoidon lykkäysten ja muiden tukitoimien päättyessä järjestämättömät luotot lähtevät voimakkaaseen kasvuun. Esitetyn perusteella ei ole selvää, missä määrin myös valtiontakauksien odotetaan laukeavan maksettavaksi, tai missä vaiheessa maksukyvyttömyyttä valtion takaukset ylipäänsä laukeavat maksettaviksi.

Valtion pankeille myöntämät takaukset parantavat pankkien vakavaraisuuslukuja siirtämällä luottoriskiä pankin taseesta valtiolle. Pankkien luotonannon valtiontakausten keskittyminen tiettyihin jäsenmaihin vahvistaa

pankkien ja valtion kohtalonyhteyttä erityisesti näissä maissa. Kun kyseiset maat vielä lukeutuvat taloudellisesti eniten kärsineisiin ja velkaantuneimpiin valtioihin, kasautuvat riskit euroalueella entisestään tiettyihin jäsenmaihin. Suomessa valtion ehdollisiin vastuisiin kiinnitetään yhä enemmän huomiota[1], sillä ne muodostavat riskin valtiontaloudelle. Pandemian aikana kasvaneet euroalueen maiden ehdolliset vastuut herättävät huolta samasta syystä, ja ovat euroalueen integraation edetessä yhä enemmän jäsenmaiden yhteinen asia.

Esitetyillä toimilla puututaan pankkien taseisiin kertyviin järjestämättömiin luottoihin. Kun luottoriskiä on pandemian aikana siirretty pankeilta valtioille, olisi kiinnitettävä huomiota myös riskeihin, jotka syntyvät julkiselle taloudelle valtiontakausten myötä. Käsillä oleva koronakriisi on viimeisin muistutus siitä, kuinka yhden jäsenvaltion kohtaamat ongelmat voivat muuttua koko euroalueen ongelmiksi.

[1] Suomen valtion ehdollisia vastuita on lähiaikoina käsitelty kattavasti esim. Valtiovarainministeriön Katsaus valtion taloudellisiin vastuisiin ja riskeihin -raportissa sekä Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksessa eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2020.